

Beke Sándor

# Székely Útkereső — szellemi műhely a XX. század végén Erdélyben

*Főszerkesztői vallomás a folyóirat megszületéséről és életéről*

## I. A DÉDELGETETT LAPTERVEZÉSTŐL A MEGVALÓSÍTÁSIG

### Ismerkedés Brassóban a székelyekkel

A *Székely Útkereső* története részben a szülővárosomban, a Brassóban eltöltött gyermekévek lelkivilágába vezethető vissza. Életemnek arra az időszakára, amikor gyermekként első ízben ismerhettem meg a székely embert. Igen, itt, a Cenk alatti városban, ahol a múlt század közepe táján a Székelyföld „mesteremberei”, a kőműves, a festő, az ács- és asztalosmesterek a jobb megélhetés reményében nagy hullámban vándoroltak el szülőföldjükről és telepedtek le a Barcaság szívébe, Szászföld és Erdély festői szépségű városába, Brassóba — Meschendörfer „*Coronájába*” —, abba a településbe, melyet hajdani kézműves mesteremberei, gazdag szász, német és más nemzetiségű lakói tettek nevezetessé. De másról is híres volt Brassó: az óvárosban díszelgő Fekete-templomáról, a Kolostor utcában magasan, a barcasági ég felé emelkedő római katolikus templomáról, az egymáshoz nőtt régi épülethalmazok alatt húzódó korzójáról, a Kapu utcáról, az óvárost átölelő várfalokról és bástyáiról, a Fehér torony alatt csobogó Graft-patakról, a Katalin- és a bolgárszegi kapuról, az Árpád fejedelem harcosát ábrázoló szoborról és az évszakok gyönyörű színpompáiban játszó Cenk-hegységről, a közeli Keresztény-havasokról, a Salamon király kövéről elnevezett sziklatömbről, vegyes nemzetiségű lakosairól.

Nos, a múlt század közepén, az ötvenes évek végén kerültek az én szüleim is Brassóba, apám a Nagy-Homoród menti Gyepesről, anyám Alcsík egyik falujából, Csíkbánkfalváról. Itt töltöttem gyermekkorom nagy részét és szüleim Szé-

---

---

kelyföldről „elvándorolt” ismerősein keresztül itt találkozhattam első ízben a *székely emberrel*, Csaba királyfi „népével”. A derék székellyel, aki békében mindig utolérhetetlen és fáradhatatlan munkásember, a háborúban pedig bátor és derék katona. Aki senkitől se félt életében, akinek a történelem során egyébből nem volt része, csak kiszolgáltatottságból és szenvedésből, s akinek csupán egyetlen igaz és hű barátja volt — az Isten. A székellyel, akit igaz, lélekből eredő hite vezérelt. A bizalmatlan székellyel, aki annyi megaláztatás után vált bizalmatlanná, s csak azt hitte, amit a szíve diktált. A székellyel, aki csak a saját szülőföldjének a szabadságát, saját járandóságát, saját jogát, saját részesedését követelte, ezen kívül semmi mást. A székellyel, aki a székely havasokból, otthonából annyiszor volt elkényszerítve háborúba — harcolni, fogságokba —, szenvedni mások politikai tévedései miatt, munkatáborokba és nagyvárosok füstös levegőjébe — építeni. Mindig máshol és mindig másnak. A székellyel, aki a történelem viharai után mindig talpra tudott állni, mert furfangos észjárása segítette leküzdeni a fizikai és pszichikai akadályokat, melyeket elébe gördítettek a beteg társadalmak és változó rendszerek. A székellyel, aki soha nem hagyta „árván” és „csupaszon” saját települését, mert égisz égisz templomokat emelt pogányul parányi falvaiban, községeiben, városaiban. A vallásos székellyel, aki vigyázott nyelvére, ápolta, megtartotta hitét, emberségét és hagyományait.

\* \* \*

Ebben a ködös és huzatos barcasági városban diákéveimben előszeretettel használtam ki a barcasági művelődési élet kisebb-nagyobb lehetőségeit: középiskolám Arany János irodalmi körében tartottam előadást, a líceum diáklapjának magyar nyelvű oldalait szerkesztettem, majd a *Brassói Lapok* irodalmi körében olvastam fel verseimet. Sűrűn látogattam a város egyetlen magyar lapszerkesztőségét, barcasági kulturális eseményekről tudósítottam országos lapokat, de legfőbb álmom mindig az volt, hogy belső munkatársa lehessenek az évszázados sajtóhagyományba gyökerező *Brassói Lapok*nak.

### **Brassó nem a „székely útkereső” városa**

Ahogy teltek az évek, rá kellett döbennem, hogy szülővárosomat, Brassót inkább iparvárosként tartják számon, és semmiképp se kultúr- vagy művelődési központnak, úgy, mint Nagyváradot, Kolozsvárt vagy Marosvásárhelyt. Még akkor sem, ha az 1500-as években itt élt a nagy humanista, a híres evangélikus prédikátor, Erdély első térképének az elkészítője, Johannes Honterus, ha Brassótól alig pár kilométerre, Apácán született Apáczai Csere János, a kiváló pedagógus és filozófus, pár évszázaddal később pedig Bartalis János költő, a közeli Zajzonban a csángó-magyar költő, Zajzoni Rab István, ha itt született Bakfark Bálint zeneszerző és lantművész, ha itt látta meg a napvilágot Johann Hedwig botanikus, Hermann György és Éder József Károly történétíró, valamint Leiter Artúr,

---

---

Kosztá József és Mattis Teutsch János festőművész, Adolf Meschendörfer író, Áprily Lajos költő, Georg Scherg író, költő és drámaíró, Fóris Gyula, az erdélyi magyarság egyik legelismertebb magyartanára, Vofkori György történelemtanár és Vofkori László földrajzi szakíró, egyetemi docens s az újabb költőnemzedék: Lendvay Éva, Ritoók János, Jancsik Pál és Apáthy Géza. Még akkor sem, ha itt jelent meg a *Brassói Lapok*, a romániai magyarság jelentős lapja, amely számottevő irodalmi és művészeti anyagot is közölt s igazi fénykorát a két világháború között élte, amikor főszerkesztője Kacsó Sándor író és publicista, egy ideig pedig Móricz Miklós volt, Móricz Zsigmond öccse. A jó tollú publicisták mellett a lap hasábjain megszólaltak a korszak kiemelkedő erdélyi írói is: Benedek Elek, Bartalis János, Berde Mária, Szántó György, Tamási Áron, Tabéry Géza, Tomcsa Sándor, Szemlér Ferenc, Szentimrei Jenő, Bárd Oszkár, Molter Károly stb. A lap irodalmi művek kiadására is vállalkozott, regénysorozatot és naptárakat adott ki. A *Brassói Lapok*ra és kiadványaira elsősorban a Székelyföld tartott igényt. A tudósítói hálózat és az olvasótábor egyébként Temesvártól Bukarestig és Székelyudvarhelytől Aradig ívelt.

### A kolozsvári „pásztortüzek” szelleme

Kolozsvár, az „ország kulcsa”, Erdély fővárosa lett életében a következő „állomás”, az a szellemi „táptalaj”, ahol „egyenes útra” terelődnek a pályakezdő fiatalok. A teológia és annak a kultúrközpontnak a világa következett, mely végképp alkotói pályára terelt. És a számtalan találkozás a *Korunk*, az *Utunk*, a „nagy szerkesztőségek” munkatársaival, az „öreg” írók bátorításai, ösztönzései, a teadélutánok emlékei irodalmunk nagyjainak az otthonában, a tudás- és információszomj pótolhatatlan „merítései” az iskolaváros könyvtáraiban, az alkotásra ösztönző és a művelődési hagyományok értékeire figyelmeztető szellemi bölcső, a tanulóifjúság örök fellegvára, a „kincses” Kolozsvár. Mert itt született Mátyás király, mert itt élt Heltai Gáspár és Misztótfalusi Kis Miklós és gróf Mikó Imre, „Erdély Széchenyije”, mert itt tanított Apáczai Csere János, Brassai Sámuel, itt tanult Kriza János, Pázmány Péter, Baróti Szabó Dávid, Mikes Kelemen, Jósika Miklós, Teleki Sándor, Kuncz Aladár, Domokos Pál Péter, Balázs Ferenc, Bözödi György, itt ragyogott fel a professzorok között Szabédi László, mert itt ültették fejedelmi székbe Báthory Zsigmondot, Báthory Gábort és Bethlen Gábort. Mert Kolozsvár volt az erdélyi reformáció s a kulturális kapcsolatok és mozgalmak egyik legfontosabb színtere.

Kolozsvár, az elmékedések otthona, a tudásszomj oltása és az emlékek színtere — a csendesen hullámzó Szamos mellett, a botanikus kertben, az unitárius és a Szent Mihály templom harangjainak hitre buzdító hangja, a hajdani János Zsigmond Unitárius Kollégium, az akkori Brassai Sámuel Líceum unitárius bentlakásában az utolsó erdélyi polihisztor, Brassai Sámuel képzeletbeli szellemi intelmei s a számtalan séta a „csendes Petőfi utcából” nyíló erdélyi pantheon felé, a

Házsongárdi temetőbe, s a „házsongárdi csendben” a képzeletbeli beszélgetések emléke Apáczai Csere Jánossal, Szenczi Molnár Alberttel, Brassai Sámuellel, Kriza Jánossal, Bölöni Farkas Sándorral, Kőváry Lászlóval, Bánffy Miklóssal, Berde Máriával, Dsida Jenővel, Reményik Sándorral, Kós Károllyal és a sok ismeretlen, Erdélyországhoz hű magyar pihenővel, akik láthatatlanul kezembe adták a fáklyát. A fáklyát, melyet az itt- és megmaradás jegyében vittem magammal Székelyudvarhelyre, szívemben az erdélyi főváros féltve őrzött „pásztortüze” melegével, apai nagyszüleim „Udvarhelyszékére”, mely addig sem volt ismeretlen számomra, hiszen gyermekkorom nagy részét a Homoródszentmárton melletti Gyepesen töltöttem, abban a Homoród menti falucskában, ahol nemcsak „közelebb” kerültem „maroknyi” székely őseimhez, hanem a felnőtt szemével is megismertem a székely falut, a maga embereivel, mindennapjaival, szokásaival, ünnepeivel.

S az égő fáklya mellett a kincses városból még magammal hoztam útravalóul Székelyudvarhelyre Gáll Ernő, Herédi Gusztáv, Kacsó Sándor, Beke György, Dávid Gyula, Kántor Lajos, Király László, Cseke Péter, Cs. Gyimesi Éva, Jancsik Pál, Kerekes György, Egyed Péter, K. Jakab Antal és dr. Szabó Árpád, az akkori teológiai professzorom — a későbbi unitárius püspök — meleg kézfogását, a sok buzdítást és a hitet, ami erőt adott a visszatéréshez, a szolgálatvállaláshoz.

### **Székelyudvarhely, az „ideiglenes” állomás**

Székelyudvarhelyen való tartózkodásom első éveiben mindvégig a Cenk alatti város szelleme kísértett, az óváros emléke, és az álom, mely soha nem vált valóra: az, hogy a *Brassói Lapok* belső munkatársa lehessek.

„Ideiglenesen” maradok Udvarhelyen — mondogattam magamban, de lassan beletörődtem a gondolatba, mert a Székely Athén lassacskán kezdett magához édesgetni: a diákseregtől zsbongó iskolaközpont, a műemléktemplomaival ékes székely anyaváros a maga provincializmusával, barlang-komplexusával, de az idekötés különleges mágiájával, mert nemsokára úgy éreztem magam, mintha láthatatlan kerítést építettek volna körém, ahonnan soha nem lehet és nem is akarok „menekülni”.

### **A valóra vált álom**

Amikor az 1989-es rendszerváltás félrehúzta Közép- és Kelet-Európában a diktatúra vasfüggönyeit, Erdélyben is megszólaltak a szabadság harangjai és kongtak el egészen a székelyek lakta legkisebb falucskáig, végig a Székelyföldön át, fenn hirdelve, hogy valami szokatlan dolog történt az öreg kontinens kárpát-medencei csücskében is: lelkében és szellemében fellélegezhetett egy kicsit az a sokat gyötört székely nemzet is, mely szabadságvágyát még Csaba királyfi idejéből hozta magával Székely Tündérország mesészerű és vadregényes földjére.

---

---

Ez a történelmi változást lobogtató zsenge szabadság adott otthont Székelyudvarhelyen, az 1990 áprilisában induló, a Székelyföld és Erdély olvasótáborához szóló *Székely Útkereső*nek.

\* \* \*

Az első, 1989 után megjelenő székelyudvarhelyi kiadványnak, a *Szabadságnak* nagyon megörültem. Politizáló lapnak tetszett. A második, a *Hídő* című, amolyan kontra, azaz daclapnak tűnt, melyet fiatal székelyudvarhelyi értelmiségiek segítettek világra. Mindkét lapnak rövid életet jósooltam, ezért tovább érleltem lapalapítói terveimet és olyan folyóiratot képzeltem el, amely hiánypótló lenne Székelyudvarhelyen: irodalmi és művelődési folyóiratot. Miután összeállt az első szám, a frissen verbuvált szerkesztőség tagjaival együtt elhatároztuk, hogy szerkesztőségi szobát kérünk a helyi szabad szakszervezetek egyik irodájában. Cserében egy vagy kétoldalnyi közlési teret biztosítunk számukra, és abban is megegyeztünk, hogy a nyomdai költséget ők fedezik. Ezért az első szám a Székelyudvarhelyi Szabad Szakszervezetek lapjaként jelent meg, holott a nyomdai költséget is az általunk létrehozott *Székely Útkereső Kulturális Egyesület* fizette. A szerkesztőségi szobára, melyben egy másodpercig sem dolgoztunk, nem tartottunk többé igényt, és arra az ígéretre sem, hogy az említett szakszervezet fizesse a nyomdai költséget. Így az első számon feltüntetett „hovatartozás” a második számtól végleg lekerült a fejlécről.

Az első szám megjelenése hihetetlen öröm volt számomra. Végre a kezemben tarthattam azt a lapot, amelynek nem belső munkatársa, hanem főszerkesztője lehettem. Felelősséget éreztem, nagy felelősséget és megtiszteltetést.



\* \* \*

A *Székely Útkereső* szívében és nyelvében székely volt, úttörő szándékú és örök nyughatatlan: a megmaradás és a továbblépés lehetőségeinek útjait fürkészte. Célkitűzései között fontos szempont volt a hagyományfeltámasztó és múltat idéző, „feledésre” ítélt, elhallgattatott történelmünk „mérőföldköveinek”, sorsformáló pillanatainak a feltárása, az egyetemes magyar szellem nagyjai üzenetének a tudatosítása, a fiókokban rejtegetett irodalom közlése. A lap a székely falvak fennmaradásának és új életre pezsdítésének a szószólója volt, vallásos ökumenizmusával Isten útjait kereső, gyermekirodalmi anyagaival pedig az ifjú olvasónemzedékhez szóló sajtóforum.

A *Székely Útkereső* akkor jött létre, amikor az 1989-es eseményeket követő napokban egyik napról a másikra decentralizálódott a sajtó és könyvkiadás, amikor az erdélyi magyar írástudók „elmozdították” opusaikat a monopolhelyzetben tetszelgő nagy szellemi és kulturális központokból az addig provincializmussal vádolt, de „feltámadt” és megelevenedett peremvidékek és végvárak újonnan született „szellemi aranybányái” felé.

A *Székely Útkereső* mint irodalmi és művelődési folyóirat úttörő szerepet vitt a Székelyföldön. Kezdetben szándékában volt a közéleti szerepvállalás is, de a havi egyszeri megjelenés ezt nem tette lehetővé. A zűrzavaros lapdömpingben határozott profiljával és a napi eseményeken túlmutató programjával új színfoltot vitt az erdélyi magyar sajtó palettájára, a székelységen túl az erdélyiség és a magyar nemzet igényeinek a szem előtt tartásával pedig túllépte az ország határait. A tartásos hangvétellű, amolyan „olvasnivaló” lap következő számait mindig buzgón keresték vagy rendelték meg Nagyváradtól Marosvásárhelyig, Margittától Aradig, Kolozsvártól Kézdivásárhelyig, Sepsiszentgyörgytől Csíkszeredáig, Brassótól Székelyudvarhelyig, Budapesttől Montrealign. A *Székely Útkereső* bölcsője mégis Székelyudvarhely volt és maradt.

\* \* \*

A folyóirat *vizuálisan* is „beszélt”, szimbolikusan is *üzent* az olvasónak: már az első számban, miközben Reményik Sándor *Az ige* című verse arra figyelmeztetett, hogy „Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek / És áhítattal ejtsétek a szót, / A nyelv ma néktek végső menedéktek”, Csutak Levente illusztrációja, a fekete-fehér linómetszet Apáczait ábrázolja — kezében a *Magyar Enciklopédiával*, az erdélyi magyar szellem „bibliájával”. Fehér-fekete grafika hozza premier plánba a székely kapuk előtt vitézkötéses kabátjában — a Székelyföldet járó és népének történelmi és néprajzi emlékművet állító — Orbán Balázst. De találkozott az olvasó az egymást átölelő gyökerek kompozíciójával is, amikor az öreg székely a hűséges fenyő előtt töretlen hittel szembenéz a kopjafával. S ott sorjáznak a kompozíciók között Nagy Imre festményei és grafikái, egymást átkaroló öregei, a szülőföld ihlette zsögödi táj és a vizet hordó parasztlány. Gy. Szabó Béla fametszetén a fényességes ég felé néző ember és a Kálvária; Kós Károly rajzain az az

---

---

út, amelyen meleg subában halad a falu népe a domboldalon emelkedő templom felé; a vándorbotot kezében tartó paraszt, amint a völgyben igyekszik hazafelé; a gyulafehérvári Szent Mihály püspöki székesegyház; a század eleji Sztána. Az öszszedőlt kőkeresztek és a keresztre feszített eszme, mint „csillagok a máglyán” Balla Árpád fotóján. Az illusztrációkon feltűnik még Liszt Ferenc és Kőrösi Csoma Sándor arca; Erdély címere; a virágcsokrot kezében tartó dolgos öregasszony ráncos keze; a mai székelykapuk, ahonnan elindulunk és ahová mindig visszatérünk. És 1999-ben a 10 éves *Székely Útkeresőt* búcsúztató, utolsó számban a galambbúgos székelykapu, melynek boltíve alatt ez az útravaló olvasható: „Légy híve rendületlenül / Hazádnak, oh magyar: / Ez éltetőd, s ha elbukál, / Hantjával ez takar. // A nagy világon e kívül / Nincsen számodra hely; / Áldjon vagy verjen sors keze: / Itt élned, halnod kell.”

### A munkatársakról

A nem jövedelmező és állandó anyagi támogatásra szoruló lap kivétel nélkül minden közölt anyaga, az első számtól az utolsóig, megtorpanás nélkül a székelység, az erdélyi magyarság és az egyetemes magyar kultúra szolgálatában állt. A nagyobb példányszám eléréseért, a kelendőbb lapért a szenzációhajhászat még csak fel sem vetődött. Amikor az első szám tiszteletpéldányait egy székelyudvarhelyi rendezvényen átnyújtottam a résztvevőknek, hárman kerestek meg. Azt kérdezték: írhatnának-e ebbe a folyóiratba? Egyed Ákos, Nagy Olga és Benkő András volt a három jeles tudós, akik ezután állandó munkatársai lettek a *Székely Útkereső*nek. Nagy Olga és Benkő András az 1991-ben alakult *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó* szerkesztőbizottságában is helyet foglalt.

Az első szám megjelenése után írásaival kereste fel a szerkesztőséget és állandó munkatársul szegődött Penckófer János Kárpátaljáról, Lendvay Éva, Szenyei Sándor Brassóból, Bakay Kornél, Balázs Géza, Gyárfás Endre, Nagy Gáspár, Páll Szilárd Budapestről, Barabás István, Cseke Gábor, Éltés Enikő Bukarestből, Nagy Irén Csíkszentdomokosról, Forró Miklós, Kardalus János, Kelemen Katalin, Szócs János Csíkszeredából, Cseh Károly a magyarországi Halmajról, Liszka József a szlovákiai Köbölkútról, Tankó Gyula Gyimesközépleokról, Ábrahám János, Balogh Edgár, Cseke Péter, Csomortáni Magdolna, Ferenczi István, Fodor Sándor, Gábor Dénes, Imreh István, Jancsik Pál, Marton Lili, Murádin László, Tőkés István Kolozsvárról, Papp Attila Margittáról, Barabás László, Gergely Róza, Tóth István Marosvásárhelyről, Hajdú Gábor és Horpácsi Sándor Miskolcra, Dánielisz Endre Nagyszalontáról, Fábíán Imre, Gittai István, Jakobovits Miklós, Pataki István, Szűcs László Nagyváradról, Mészely József, Veress Dániel és Zsigmond Győző Sepsiszentgyörgyről, Gálfalvi Sándor, Fekete János és Fülöp Lajos Székelykeresztúrról, Bálint László és Balácsi Dénes Székelyszentlélekről, Ferenczi Géza, Hubbes Éva, Lőrincz György, Lőrincz József, P. Buzogány Árpád, Szabó Barna, Vofkori György és Vofkori László Székelyudvarhelyről, Deme János Temesvárról, László László Zilahról, Csihák

---

György Zürichből. És a szerkesztők (Balácsi Dénes, Csire Gabriella, Csomortáni Magdolna, Deák Zoltán, Gyöngyössy János, Kelemen Katalin, Kozma Mária, Lőrincz József, Pálhegyi Pál, Páll Szilárd, Ráduly János, Róth András Lajos, akik bíztak abban, hogy a művelődési lap — főszerkesztőjük „kormányzása” alatt — erkölcsi tisztasággal vészeli át a nehézségeket, és ez lett számukra az egyetlen mérce. E célkitűzések jegyében álltuk a sarat és hajtottunk fejet minden megjelent lapszámunkkal népünk előtt. Meggyőződésem, hogy akkor tettük ezt, „itt és most”, a jelen politikai és gazdasági helyzetben, amikor a szellemi útkeresés az erdélyi magyarság föleszmélésével, új művelődési törekvéseivel találkozott.

### **A folyóirat terjesztése**

A *Székely Útkereső* többnyire magánterjesztők révén jutott az olvasókhöz Erdélyben, a Partiumban és Bánság kisebb-nagyobb településein. A folyóiratot Székelyudvarhelyen a *Hídő Kft.*, a csíkszeredai *Alutus Kft.*, *Orion Kíszállalat* és *Zenit Rt.* pedig országszerte terjesztette. Besegítettek történelmi egyházaink lelkészei is, akik szívvel-lélekkel forgalmazták lapszámainkat. Magyarországon a magánterjesztőkön kívül a budapesti *Gondos Bt.*, a *Püski Könyvesház* és az *Erdélyi Magyarok Egyesülete* vállalta a terjesztést.

\* \* \*

A folyóirat utolsó száma 1999-ben látott napvilágot. A *Székely Útkereső* „terjeszkedési” szándékát már idejében jelezte a szerkesztőség: első alkalommal, az 1991-ben alapított és ugyanebben az évben első kiadványát megjelentető *Székely Útkereső Kiadványok* című sorozat beindításával, melynek égisze alatt 1998 után több nagyobb lélegzetű kiadványt tett le az olvasó asztalára, majd az 1991-ben alapított és elsősorban a *Székely Útkereső* munkatársi gárdáját foglalkoztató *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó* létrejöttével.

Ami még ide kívánczok: a *Székely Útkereső*, amint a címe is jelzi, az 1989-es decemberi események után járható utat keresett és talált, „itt és most” irányjelző táblákat helyezett el. A megmaradás esélyeinek irányjelző tábláit, melyek segítségével a gazdasági életében is fellendült Székelyföld és Erdély olvasóit friss és maradandó szellemi táplálékkal látta el. A mindörökre érvényes megmaradásért.

A 10. évfordulóját ünneplő *Székely Útkereső* hasábjain megjelent elköszönő írást közöljük most a lap rövid történetét bemutató főszerkesztői vallomás befejezéséért.

### **Ünnep és búcsú**

#### **avagy Egyik kezünkben zászló, a másikban penna**

Tizedik évfolyamához érkezett a *Székely Útkereső*. Az a folyóirat, mely az 1989-es decemberi romániai változások után harmadik sajtókiadványként jelent meg 1990

---

---

áprilisában a „templomok és iskolák” városában, a Székely Athén fellegvárában, Székelyudvarhelyen. Most, ezekben a pillanatokban, amikor az Erdély-szerte elismert és nagyrabecsült irodalmi és művelődési folyóirat fennállása 10. évfordulóját ünnepli, s a lelkes szerkesztőség tagjai pezsgős poharakkal koccintanak Székelyföldön az erdélyi „szellem” terített asztala fölött, mégis el kell mondanunk olvasóinknak, hogy nemcsak ünnepelünk, hanem búcsúzunk is. Ünnepelünk, de búcsúzunk... Mégis kettős ünnep számunkra ez: ünnepelünk — felemelt fejjel és búcsúzunk — felemelt fejjel. Nem az anyagi háttérre, nem nyomdai és terjesztési nehézségekre, nem a szerkesztők áldozatkész munkájának nehézségeire hivatkozva, hanem arra, hogy olvasóinkat ezentúl nagyobb terjedelmű kiadványokkal és könyvekkel akarjuk megörvendeztetni. Ezért indítottuk útjára a folyóirat jogutódját, a SZÉKELY ÚTKERESŐ KIADVÁNYOK című sorozatot, azt a fórumot és lehetőséget, ahol eddigi munkatársaink nagyobb lélegzetvételű írásait is publikálhatják és a *Székely Útkereső* folyóiratból 1991-ben „kinőtt” és mára már „felépült” könyvkiadónkat, az immár határokon túl is népszerűségnek örvendő ERDÉLYI GONDOLATot.

A *Székely Útkereső Kiadványok* sorozat elindításának ötlete már a lap első számainak a megjelenése után felmerült, de akkor még a nyomdai nehézségek késztettek arra, hogy az 1991-ben megjelentett első kiadvány után szüneteljen. Az *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó* pedig a *Székely Útkereső*vel párhuzamosan nőtte ki magát Székelyföld egyik szellemi műhelyévé, nyitott kaput — történelmi, néprajzi, irodalmi, művelődéstörténeti, nyelvművelési, szociológiai és gyermekirodalmi kiadványaival tarsolyában — az egyetemes igényű magyar olvasó előtt.

Nem dicsérjük, nem is bíráljuk munkánkat, engedjük, hogy olvasóink tegyék meg ezt és nem utolsósorban az irodalomtörténet (sajtótörténet), mely évtizedek múlva mondja ki majd a „végső” szót. Azt, hogy van-e, volt-e igazán „méltó helyünk” a „magyar házban” a tulipános bölcső körül.

A szerkesztőség meggyőződése, hogy folyóiratunk hasábjain megjelent írásainkkal, „szellemi útkeresésünkkel” az erdélyi magyar olvasót buzdítottuk helytállásra, a kiejtett és a leírt magyar szó megbecsülésére, a szülőföld tiszteletére és szeretetére, kultúránk, hagyományaink, szellemi és erkölcsi értékeink maradéktalan vállalására a Székelyföldtől a Barcaságig, Csángóföldtől a Partiumig, Bánságtól a Szeret völgyében élő moldvai csángómagyar településekig.

Az ige és a hit értékére és hatalmára buzdítottunk és figyelmeztettünk. Arra, hogy a kiejtett és leírt szónak „súlya” van életünkben és arra, hogy hit nélkül nem lehet élni, bármennyire is befolyásolna jól vagy rosszul a környező világ. Arra tanítottunk és azt üzentük, hogy a kiejtett vagy a papírra vetett szót vállalnunk kell! Mint ahogyan mi is felemelt fejjel vállaljuk a 10 éves *Székely Útkereső*ben a nyomdafestéket látott szavakat.

Első számunk beköszöntő cikkében írtam: „A Székelyföldön is megkondultak a harangok. És szóltak, és Európa-szerte jelezték a szabadságot. A mi szabadságunkat”. Akkor 1990-et „írt” a naptár. Most, tíz év múlva, ismét hallom a haran-

gokat. Az erdélyi harangok hangja ez, mely — ebben az „átmeneti”, sok gazdasági nehézséggel birkózó világban — méltó helytállásra és ittmaradásra buzdít. Itthon maradásra.

Ha első lapszámunkban, 1990-ben a lap főszerkesztőjeként azt köszöntem meg Istennek, hogy kezünkbe adta szellemiségünk épületének aranykulcsát, azt a kulcsot, mellyel „útkereső szellemépületünket” kinyithattuk és „szobáiba” hívhattuk a magyar szót áhító olvasót, most azt köszönöm meg Gondviselőnknek, hogy erőt adott tovább építeni és megerősíteni azt a szellemi épületet, melyet időközben bástyákkal erősített várrá alakítottunk. Most itt állunk „édes anyaföldünkön” újabb terveket dédelgetve — a bástyán. Fent a magasban. Egyik kezünkben zászló, a másik kezünkben penna. Így lépünk tovább, fölcserélve a lapszerkesztést a könyvkiadással.



E szavakkal és gondolatokkal búcsúzik a *Székely Útkereső*. És számtalan köszönettel, amiért olvastak, amiért szerkesztőségi postaládánk kis ajtaját „kopogtatta” rengeteg levél, olvasótól, szerkesztőtől és a végek „szellem-paripáin” lovagló számtalan munkatárstól: Nagyváradtól Marosvásárhelyig, Gyimesközéplektől Temesvárig, Köbölkúttól Margittáig, Székelyudvarhelytől Beregszászig.

Kívánjuk, hogy az általunk kitaposott „ösvény” országúttá szélesedjék minden olvasónk, szerkesztőnk, munkatársunk előtt és vezessen el mindannyiunkat az erdélyi magyar szellemiség képviselőiként Európa kivilágított útjai felé.

## II. ELIGAZÍTÓ A SZÉKELY ÚTKERESŐHÖZ

### A Székely Útkereső — irodalmi és művelődési folyóirat az előző évezred és évszázad végén

A folyóirat a kezdetektől jól meghatározott profillal és igényes programmal indult; mindvégig távol tartotta magát a szenzációhajhásztól és a napi eseményektől. Művelődés- és szellemtörténeti esszéi, történelmi tanulmányai, szépirodalma, művészeti és zenei tárgyú írásai, szociológiai és vallásos értekezései, gyermekirodalma nemcsak az erdélyi magyar olvasókat célozta meg, hanem az összmagyarsághoz is szólt. Csak annyiban volt vidéki — de nem provinciális —, hogy szerkesztősége Székelyudvarhelyen működött. Az erdélyi magyarság szellemi műhelye erdélyi és határon túli magyar írókat, szak- és közírókat gyűjtött maga köré, akik írásaik révén szerves részt vállaltak az erdélyi magyarság nemzettudatának erősítésében, hozzájárultak a romániai magyarság önismeretének az elmélyítéséhez, mintegy felébresztve az olvasóban az új körülmények adta hagyományápolás, szellemi útkeresés és származástudat kutatásának igaz és hű lehetőségeit. Ekképp vált a kilencvenes években a *Székely Útkereső* — a nagy múltú romániai magyar folyóiratok mellett — Erdély elismert irodalmi és művelődési folyóiratává.

Az 1990 áprilisa és 1999 decembere között Székelyudvarhelyen megjelentetett irodalmi és művelődési folyóirat (1991/1–2-es számig közéleti—művelődési—irodalmi folyóirat) az 1989-es decemberi fordulat után alakult.

1990-ben havonta, 1991–1994 között kéthavonta, 1995-től 1999 decemberéig (anyagi nehézségek miatt) negyedévenként, összevont lapszámokkal 1000 és 3000 példány között jelent meg.

10 éves megjelenés után, 1999-től a folyóirat úgy szűnt meg, hogy jogutódja, a már korábban, 1991-ben elindított SZÉKELY ÚTKERESŐ KIADVÁNYOK a *Székely Útkereső* programját és szellemi hagyományait folytatja: a nagy példányszámban megjelenő füzetek történelmi, művelődéstörténeti, néprajzi esszét, nagyobb lélegzetű ismeretterjesztő tanulmányokat tartalmaznak. A folyóiratot

*Alapította:* Beke Sándor

*Kiadta*

a Székely Útkereső Kulturális Egyesület (Elnök: Beke Sándor. Tagok: Deák Zoltán, Róth András Lajos), majd (az 1991/3-as számtól) az Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó (Felelős kiadó: Beke Sándor).

*Nyomtatta*

a székelyudvarhelyi Infopress Rt. — az 1993/1–2–3-as számig; a Microprint Kft. — az 1994/4–5–6-os számig; 1995-től az Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó Nyomdája.

*Terjesztése*

az alábbi lapterjesztők révén: Hídfő Kft. (Székelyudvarhely), Alutus Kft., Orion Kisvállalat, Zenit Rt. (Csíkszereda), Gondos Bt., Erdélyi Magyarok Egyesülete, Püski Könyvesház (Budapest).

*Szerkesztőség:*

*Főszerkesztő:* Beke Sándor — 1990–1999

*Szerkesztők:*

Balácsi Dénes — 1990–1995; Csire Gabriella — 1994–1999; Csomortáni Magdolna — 1990–1992; Deák Zoltán — 1990–1991; Gyöngyössy János — 1991–1993; Kelemen Katalin — 1991–1992; Kozma Mária — 1990–1999; Lőrincz József — 1990, Pálhegyi Pál — 1990; Páll Szilárd — 1992–1993; Ráduly János — 1993–1996; Róth András Lajos — 1990–1999; Szállasy János — 1990.

*Tördelés és műszaki szerkesztés:*

Infopress Rt. — 1990–1993; Pap Levente — 1993–1996; Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó — 1996–1999.

*Számítógépes szerkesztés:*

Ladányi Kinga — 1993–1994; Vágási Gabriella — 1995–1996.

*Felelős kiadó:*

Beke Sándor — 1990–1999

*Kereskedelmi igazgató:*

Beke Klára — 1997–1999

*Munkatársak:*

*Beregszász* (Kárpátalja): Penckófer János.  
*Brasó:* Lendvay Éva, Szenyei Sándor, Ugron Levente.  
*Budapest:* Bakay Kornél, Balázs Géza, Csiki László, Domonkos János, Görömbei András, Gyárfás Endre, Nagy Gáspár, Páll Szilárd.  
*Bukarest:* Barabás István, Cseke Gábor, Csire Gabriella, Éltés Enikő.  
*Csíkszentdomokos:* Nagy Irén.  
*Csíkszereda:* Forró Miklós, Kardalus János, Kelemen Katalin, Kozma Mária, Szőcs János.  
*Halmaj* (Magyarország): Cseh Károly.  
*Kibéd:* Ráduly János.  
*Köbölkeút* (Szlovákia): Liszka József.  
*Gyimesközéplek:* Tankó Gyula.  
*Kolozsvár:* Ábrahám János, Balogh Edgár, Benkő András, Cseke Péter, Csomortáni Magdolna, Egyed Ákos, Ferenczi István, Fodor Sándor, Gábor Dénes, György Zsuzsa, Imreh István, Jancsik Pál, Keszeg Vilmos, Marton Lili, Murádin László, Nagy Olga, Tőkés István.

---

---

- Margitta:* Papp Attila.  
*Marosvásárhely:* Barabás László, Gergely Róza, Kovács András Ferenc, Tóth István, Török László.  
*Miskolc* (Magyarország): Hajdú Gábor, Horpácsi Sándor.  
*Nagyszalonta:* Dánielisz Endre.  
*Nagyvárad:* Fábíán Imre, Gittai István, Jakobovits Miklós, Pataki István, Szűcs László.  
*Sepsiszentgyörgy:* Mészely József, Veress Dániel, Zsigmond Győző.  
*Székelykeresztúr:* Gálfalvi Sándor, Fekete János, Fülöp Lajos.  
*Székelyszentlélek:* Bálint László, Balácsi Dénes.  
*Székelyudvarhely:* Beke Sándor, Deák Zoltán, Ferenczi Géza, Hubbes Éva, Komoróczy György, Kovács Sándor, Lőrincz György, Lőrincz József, P. Buzogány Árpád, Róth András Lajos, Szabó Barna, Vofkori György, Vofkori László.  
*Temesvár:* Deme János.  
*Zilah:* László László.  
*Zürich* (Svájc): Csihák György.

### Cikkek, tanulmányok, esszék a kisebbségi sorsról

A *Székely Útkereső*ben megjelent, kisebbségi sors ihlette, publicisztikai írások a történelem adta korfordulós lehetőségekről, a székelyek, a gyimesi, a moldvai és a hétfalusi csángókról szólnak, az erdélyi magyarság származástudatát kutatják és sajátos szellemi értékeinket leltározzák fel:

Beke Sándor: *Beköszöntő helyett*, Kovács Sándor főesperes: *A leírt szó súlya*, „*A szabadság mértéke az igazság*”, Jules Michelet: *Nem lehet egy nemzetet kiirtani*, Róth András Lajos: *Múlt idő jelen időben?*, *Útkeresőben*, *A székelyföldi kultúra szolgálatában* (Beszélgetés Ferenczy Ferenc úrral, Székelyudvarhely polgármesterével), Szenyei Sándor: *Levélféle régi barátához*, Páll Szilárd: *Mikor szólal meg az ötágú síp?*, *Széljegyzet a magyarok III. Világtalálkozójához*, Dr. Vofkori László: *Lesz-e Udvarhely megye?*, Szekfű Gyula: *Széchenyi a kisebbségi kérdéstről*, Vaclav Havel: *Az igazság az, ami szabaddá tesz*, Szabó Barna: *Tanügyi gondok és vádak ütközőjén*, Kardalus János: *Mit jelent a székelyek útkeresése?*, Budaházi Emese: „*Nemcsak negatívum lehet szenzáció*”, Cseke Péter: *Van itt valaki?*, *Korfordulós újesztendő*, Balogh Edgár: *Erdélyi levél Párizsba*, *Töprengés Vargyas sorsáról*, Kelemen Katalin: *Hargita megye magyar nyelvű időszak kiadványai*, Tankó Gyula: *A gyimesi csángók származástudata*, *Csángófesztivál Gyimesközéplokon*, Penckófer János: *Hírek Kárpátaljáról*, Fodor Sándor: *Ha kiindulsz Erdély felől*, Ferenczi Géza: *A hétfalusi csángókról*, Szőcs János: *A moldvai csángó magyarokról*, Komoróczy György: *Afrikai magyarok a III. Világkongresszuson*.

## Történelmi és művelődéstörténeti tanulmányok, esszék

Művelődéstörténeti esszék és értekezések idézik fel a folyóirat hasábjain a székelység és a magyarság jeles történelmi eseményeit, szellemóriáisait, népünk nem évülő kulturális kincseit és hagyományait:

Balás Gábor: *A székelyek nyomában*, Egyed Ákos: *Mátyás király emlékezete, Széchenyi István és a nemzeti önismeret*, Imreh István: *A példázatot termő élet (Orbán Balázs)*, Gálfalvi Sándor: *Legkedvesebb emlékeink...*, Fülöp Lajos: *Iparosság a hajdani Székelykeresztúron*, M. Hubbes Éva: *Orbán Balázs — Torda város díszpolgára, Emlékező sorok Vásárhelyi Gergelyről*, Zsigmond Győző: „*Úgy szeretjük mi is Transilvaniát, hogy nem feledhetjük Erdélyt*”, Veress Dániel: *Zágoni Mikes Kelemen honszeretete*, Benkő András: „*A múltra emlékezünk, miközben a mára gondolunk*” (*Szász Károly portréja*), Szabó András *születésének 120. évfordulóján*, \*\*\* *Orbán Balázs — korok tükrében*, Kozma Mária: *Makkai Sándorra emlékezve, Mikó Imre születésének 80. évfordulójára emlékezünk, 200 éve született Katona József*, Makkai Sándor: *A született nagyság*, Fazakas István: *Pázmány Péter ébresztése*, Fekete János: *A székely vértanúk*, Babits Mihály: *Kölcsey*, Bakay Kornél: *Az államalapító Szent István király és a koronázási palást*, Vofkori György: *Székely gőzös: Héjjasfalva—Székelyudvarhely 1888, A petróleumlámpától a villanyégőig Székelyudvarhelyen*, Ferenczi István: *Gondolatok a székelyek korai történetéről, A székelyek származásáról*, Ferenczi Géza: *Elmfuttatás a magyar rovásírásról, A csángók*, Jakobovits Miklós: *A múzeumokról*, Barabás István: *Lapszemle — madártávlattól*, Lőrincz József: *Reményik Sándor — Erdély költőfejedelme*, Csomortáni Magdolna: *Károlyi Gáspár emlékezete*, Cseke Péter: *Aki mindent előre látott*, Kelemen Katalin: *200 éve született Széchenyi István, Kőrösi Csoma Sándor emlékezete*, Szócs János: *A moldvai csángó magyarokról*, Tankó Gyula: *Szent László a gyimesiek tudatában és legendáiban*, Gyimesi csángó népszokások, Csihák György: *Honfoglalásunk*, Z. Szőke Pál: *Pogánykori kultikus és kulturális emlékek a székelyeknél*, Bertényi Iván: *Erdély címere*, Szimonidesz Lajos: *A magyar vallás*, Kós Károly: *Kiáltó szó*, Zsigmond Győző: *Felsőboldogfalvi történeti néphagyomány*, Gergely Róza: *Apáczai Csere János, a pedagógus eszménykép*, Keszeg Vilmos: *Nagy Olga 75 éves*, Németh Júlia: *Ötéves az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó*, Gábor Dénes: *Gondolatok a Székely Himnuszról*, Ráduly János: *Nemzeti kincsünk — a rovásírás*, Csire Gabriella: *Színarany az ága, levele (Benedek Elek pályaképe)*, Gábor Dénes: *A Székely Útkeresőtől az Erdélyi Gondolat Könyvkiadóig avagy Előbeszéd az előkészületben levő Székely Útkereső 1990–1999-es antológiájához*, Csire Gabriella: *Székely Útkereső Kiadványok*, Beke Sándor: *10 éves a Székely Útkereső. Ünnepek és búcsúk avagy Egyik kezünkben zászló, a másikban penna.*

## Néprajzi tanulmányok

A folyóirat kiemelt helyet biztosított a néprajznak. Nagy Olga hagyományápolásra ösztönző írásai — *Gyűjtsünk népi elbeszéléseket, Egy megrázó népi elbeszélés* — vitaindító jellegüknel fogva számos folkloristát készítettek megszólalásra. Hadd emeljük ki e tárgy-

---

körből a legfontosabb cikkeket és tanulmányokat: Balázs Géza: *A mai folklórműfajok gyűjtéséről*, Liszka József: *Megalakult a Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság*, Balázs Dénes: *Merre tart a Kriza János Néprajzi Társaság?*, Tankó Gyula: *Gyimesi csángó népszokások, Gyimesiek a pünkösdi búcsún*, Zsigmond Győző: *Felsőboldogfalvi történeti néphagyomány*, Barabás László: *Karácsonytól pünkösdig*.

### Szépirodalom, irodalomkritika és nyelvművelés

Beke Sándor *Magvető* című irodalmi rovata kortárs és klasszikus magyar szerzőket mutat be. Az író és a közlésre szánt művet minden esetben irodalomkritikus ismertette. A *Magvető* elsőként rehabilitálja az 1989-es decemberi fordulat utáni romániai magyar irodalomban Nyirő Józsefet — publikálja az alkotó jeles írását, *A vén cigányt* — a folyóirat első számában.

A következő lapszámok kiemelkedő *prózai alkotásai*: Tamási Áron: *Beszédes út hazafelé, Élni és írni*, Mikes Kelemen: *Törökországi levelek*, Lőrincz György: *Egy nagy ember árnyékában*, Kölcsey Ferenc: *Mohács, Parainesis*, Vass Levente: *Az út*, Szőcs Géza: *Vass Levente oszlopai*, Balogh Edgár: *Intés a magányból*, Böződi György: *Abonnan elindulunk*, Sütő András: *A vámosok mindig éberek, ha sírhant rejlik a kezításkában*, Beke György: *Mosoly szaladt az arcomra*, Nagy Olga: *Gyilkosok, Egy botcsinálta riporter emlékei*, Gyárfás Endre: *Hosszú útnak pora*, Mikó Imre: *Egy öregúr baktat*, Kozma Mária: *Párbeszéd*, Lendvai Éva: *Kövek között*, Penckófer János: *Harmadnapra*, Nagy Zoltán Mihály: *Azon a télen*, Cseke Gábor: *Érkezett egy levél*, Cseke Péter: *Korfordulás újesztendő*, Veress Dániel: *A megtévesztett (Misztótfalusi Kis Miklós monológja az eklézsiakövetés után)*, Cseres Tibor: *Még egyszer Bezdánról*, Forró Miklós: *Kopjafa a messzi idegenben*, György Zsuzsa: *Egy küzdelmes élet*, Csire Gabriella: *Megszólal az aranycsengő*, Ábrahám János: *Picula*, Benedek Elek: *Édes anyaföldem*.

A *versrovat* elsősorban *kortárs költők* alkotásait közölte (Kányádi Sándor, Szőcs Géza, Kovács András Ferenc, Beke Sándor, Lőrincz József, Deák Zoltán, Cseke Gábor, Lendvai Éva, Mészely József, Fábíán Imre, Zsigmond Győző, Tompa Gábor, Gittai István, Fábíán Sándor, Pataki István, Máté Imre, Szűcs László, Sall László, Zudor János, Horváth Imre, Farkas Árpád, Cseh Károly, Cselényi Béla, Csiki László, Váli József, Balla Zsófia, Nagy Irén, Éltes Enikő, Nagy Gáspár, Jancsik Pál, Bencze Mihály, Vass László Levente, Tóth István, id. Szemlér Ferenc, Ritoók János, Apáthy Géza), valamint a két világháború közötti erdélyi líra nagyjait (Reményik Sándor, Dsida Jenő, Áprily Lajos, Salamon Ernő, Bartalis János, Szemlér Ferenc), de *klasszikus magyar költők* versei is helyet kaptak a folyóirat hasábjain (Petőfi Sándor, Juhász Gyula, Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, József Attila, Babits Mihály, Jékely Zoltán).

Az *irodalomkritikának* és *recenzióknak* szánt rovatban Csomortáni Magdolna (*Közelmúltunk képei, Az élőszó dicsérete, Kozma Mária írói világáról*), Horpácsi Sándor („*Rémes valóság*”, *Vérbosszú Bácskában, A sátán fattya, Sinistra körzet, Balla László* —

*A nagy semmi*), Lőrincz József (*Versbódító kalauz, Bekerített csend, feketeség*), Mészely József (\*\*\*), Ugron Levente (*Üzenetek a Holnap városából*), Görömbei András (*Nagy Gáspár*), Hajdu Gábor (*Cseh Károly versei*), Horváth Sándor (\*\*\*), Nagy Irén (*„Megőríz engem az erdélyi táj”*), Ráduly János (*Beke Sándor — Madártemető, Nagy Irén verseskönyve, Jövőbe néző könyvkiadó: Erdélyi Gondolat. Elek apó Cimborája. Antológia, Nagy Olga: Barangolásaim varázslatos tájban, Székely Útkereső Antológia, Komoróczy György: Magyar szavaink nyomában, Cseke Péter: Korfordulós újesztendő, Nagy Olga: Népi változatok szerelemre és házasságra, Beke Sándor: Védtelen évek, Id. Binder Pál — Jancsik Andor: És élni kellett tovább, Nagy Olga: Pályakép fényvel és árnyékkal, Ábrahám János: Picula I. Szegényember csikója hamar ló, Beke Sándor: Téged kereslek, Kercsó Attila: Csiga-séta, Kristó Tibor: Kései leltár, A Cenk árnyékában), Ábrahám János (*Az „istenkereső poéta”*), Nagy Olga (*György Zsuzsa visszaemlékezései*), Sz. Á. (*Csire Gabriella írói pályájáról*), Csire Gabriella (*Benedek Elek írói pályája*), Széki Barnabás (*Simon Attila szégyenkönyve*) erdélyi, magyarországi és kárpátaljai magyar szerzők könyveiről, antológiákról — a friss megjelenésekről — közölt ismertetőt.*

A művelődési oldalakat erdélyi magyar kortárs írókkal készített *interjúk* fémjelzik (Cseke Gábor: *A kiadó hírnevéhez méltón — Beszélgetés H. Szabó Gyulával, a Kriterion Könyvkiadó igazgatójával*, Róth András Lajos: *„Nemzetiségünk jövőjéről akar szólni a következő hónapok és évek Korunkja” — Beszélgetés Kántor Lajossal, a Korunk főszerkesztőjével*, Komoróczy György: *Lehet vagy nem lehet? — Rendhagyó beszélgetés Cseke Péter íróval, „A nyilvánvalóságok, a félreérthetetlen konzekvenciák embere vagyok” — Beszélgetés Cseke Gáborral, „Az irodalom mindaddig marad fenn, míg valaki még egy könyvet ír, míg valaki még egy könyvet elolvas” — Beszélgetés Kozma Máriával, Egy rendhagyó pálya története — Beszélgetés Nagy Olgával, A rovásírás szerelmese — Beszélgetés Ráduly Jánossal*).

Nyelvművelő írásokat közölt a lap hasábjain: Lőrincz József (*Korkérelem és parancs, Székely nyelvjárási sajátosságok, népköltészeti hatások Mikes leveleskönyvében*), Dánielisz Endre (*Ezeréves magyar szavak*) és Murádin László (*A Homoród mentén...*).

### Művészet és zene

Művészeti és zenei írásoknak is tág teret nyújtott a *Székely Útkereső*. Kiemelkednek Deák Zoltán (*Villáminterjú a székelyudvarhelyi „Kacsó András” Népi Együttesről*), valamint Cseke Péter (*Hazatérő szavak*), Penckófer János (*A művészetnek szárnyalnia kell*) és Lőrincz József (*Nagy Imre „fölgengő” fekete-fehérje*) művészettörténeti riportjai, műkritikái, valamint Benkő András zenetörténeti cikkei és tanulmányai (*Verdi, Liszt-évfordulón, Zenetörténetünk — Óstörténet, Egyházi zene, Középkor, Kóruskultúránk a XV-XVI. században, A XVI. század világi zenéje — históriás ének, Az erdélyi fejedelmi udvar zenei élete*).

---

---

## Szociográfia és vallás

Szociográfiai írások is napvilágot láttak a Székely Útkeresőben. Lőrincz József (*Az illemváltás sikeréért*), Gálfalvi Sándor (*Amikor a selejt bűn*), Bálint László („A családnak vissza kell térnie Isten teremtő tetteinek eredetéhez”), Hajdu Gábor (*Hit*) erkölcsépítő szándékkal ragadt tollat.

A *Visszaemlékezések egy sötétebb korra* című sorozat lehetőséget nyújtott arra, hogy a szerzők felidézzék a diktatúra zord emlékeit, személyes vagy közösségi élményeiket (Páll D. Erzsébet: *A szenvedés tisztít*, Simon G. Anna: „Lépteik elnémultak, már hiába várjuk”, Kardalus János: *Párbuzamok*, Deme János: *Kétarcú esztendő*).

A folyóirat istenes versek, egyházi énekek, himnuszok és cikkek megjelentetésére is gondot fordított. *Verset* közölt Békés Gellértől (*Húsvét*), Babits Mihálytól (*Karácsonyi ének*), József Attilától (*Karácsony*), Beke Sándortól (*Téged kereslek, Gondviselőm*).

Himnuszaink közül a folyóirat hasábjain napvilágot látott a *Csíkossomlyói Mária-siralom*, a *Székely himnusz*, a *Boldogasszony Anyánk*, a *Szent István királyhoz*, valamint a *Csángó himnusz*.

A vallásos tematikájú cikkek szerzői közül kiemelkedik: D. dr. Tőkés István (*Feltámadás*), Kovács Sándor főesperes (*Csíkossomlyó, a Székelyföld Rómája*), György Attila (*A keresztény hitről, Isten léte*), Josef Ratzinger bíboros (*Adventi gondolatok*), Hajdu Gábor (*Hit*) és Domonkos János (*Egy dal, mely meghódította a világot*).



## Gyermekirodalom

A folyóirat szerkesztősége fontosnak találta megcélozni az erdélyi gyermekolvasók táborát is. Ezért indította be a *Gyermekeknek* című rovatot.

Nagy Olga *Mit tanulhattok a mesétől?* című sorozatában a mese szeretetére és olvasására buzdítja a gyermekolvasót (*A sok ezer éves mese, Hogyan születtek meg a sárkányok és társaik? A szabadító hős, Hamupipóke igazsága, Példaképeink: a hős!, A megérdemelt győzelem*).

Csire Gabriella forrásértékű közlésében jelent meg *Benedek Elek levele a brüilai magyarokhoz*.

Az *Írók emlékeznek* című sorozatban kortárs erdélyi írók vallanak gyerekkorukról (Nagy Olga: *Egy gyermekkori emlék*, Csire Gabriella: *Felvinci nyár*, Marton Lili: *Találkozásom Elek nagypóval*).

*Mesét, mondát* Benedek Elek (*Csicser, A kápolna barangja, Szent Anna tava*), Fábíán Imre (*Katalinka férjhez megy*), László László (*A nándorférbérvári diadal*), *gyermekverset* Benedek Elek, Weöres Sándor, Juhász Ferenc, Ferenczes István, Beke Sándor, Fábíán Imre, P. Buzogány Árpád, Ráduly János, Papp Attila, Mészely József, Cseh Károly tollából közölt a folyóirat.

A világ népeinek a meséiből (*A szőfogadó lány, A róka, a seregély meg a varjú*) Bán Péter fordításában tett közzé.

## Illusztrációs anyag

A fekete-fehérben megjelenő, igényes kivitelezésű *Székely Útkereső* esztétikai arcélét Erdély klasszikus és jelenkori képzőművészeit dicsérő *festmény-reprók, linó- és fametszetek, rajzok* és *művészi fotók* határozzák meg. Az alkotók, akiknek a nevével-művével találkozhatott a folyóirat olvasója: Kós Károly, Nagy Imre, Gy. Szabó Béla, Szinte Gábor, Harald Meschendörfer, Hans Hermann, Fritz Kimm, Lukász Irén, Cseh Gusztáv, Molnár Dénes, Jakobovits Miklós, Csutak Levente, Molnos Zoltán, Csedő Attila, Veres Péter, Csata Attila, Orbán Endre, Biró Gábor, M. Kiss József, Balla Árpád, Jakab Csaba, Péter Katalin, Török Gáspár, Nagy Tibor, Szücs József Attila, Jánosi Csaba, Gerendi Anikó, Kovács Péter, Kékesi László, Ferenczi Géza, Ráduly János.

## III. SZÉKELY ÚTKERESŐ ANTOLÓGIA

### A szerkesztő tíz év távlatából visszanéz

A *Székely Útkereső* című folyóirat ötödik évfolyamában (1994) már elismert, népszerű kiadványnak számított. A lap kolofonjában feltüntetett állandó munkatársak körét már az erdélyi magyar művelődési élet kimagasló személyiségei fém-

---

---

jelezték. A *Székely Útkereső* — anyagi nehézségei ellenére — magabiztosan járta saját útját, kellő határozottsággal követte célkitűzéseit, tiszteletben tartotta programját, a „leírt szó” súlyát. A folyóirat kiadója ekkor már nem a Székely Útkereső Kulturális Egyesület volt, hanem az *Erdélyi Gondolat Lap- és Könyvkiadó*, mely a folyóirat alapítása után egy évvel, 1991-ben jött létre Székelyudvarhelyen. A könyvkiadó szerkesztői és munkatársai azok voltak, akik a *Székely Útkeresőtől* „szegődtek” át az új intézményhez, melyet már a lelkes induláskor kellő bizalommal előlegeztek meg. Lap- és könyvkiadás karöltve működött együtt, így teremtve meg az addig provincializmussal vádolt Székelyudvarhelyen a XX. század végén az erdélyi és az egyetemes magyarság felé nyitott szellemi műhelyt, melynek közös otthonában már két külön ajtón lehetett bemenni: az egyik ajtó az érett és kialakult profilú *Székely Útkereső*höz vezetett, a másik pedig az akkor még fiatal, de tervekkel és elképzelésekkel teli, reményteljes és messzelátó *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó* műhelyébe.

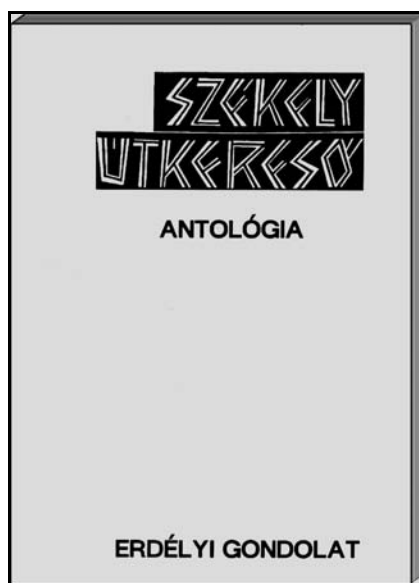
Ilyen háttérrel született meg 1993-ban a folyóirat antológia-tervezete, azon első könyvbéli „leltár” és összegezés, mely a szerkesztőktől a munkatársakig tovább erősítette a továbblépéshez nélkülözhetetlen bátorítást és hitet. Ez az álom is teljesült: 1994-ben jelent meg a folyóirat főszerkesztőjének az összeállításában a *Székely Útkereső Antológia*. „Az antológia hű marad a lap irodalmi és művelődési tartalmi meghatározottságához, maga is felvállalva ilyen jellegű tanulmányok — nyilván a lap lehetőségeit is meghaladó —, terjedelmesebb, »súlyosabb« esszék, irodalmi alkotások közlését — írja Kozma Mária a kötet előszavában. — Az antológia a székelység és tágabb értelemben az erdélyi magyarság sorsdöntő kérdéseire kíván rákérdezni-választ adni, teret ad a történelmi, művelődéstörténeti tanulmányoknak, kritikáknak, szépirodalmi alkotásoknak.”

A folyóirat hitvallását a lap hasábjairól ismert Róth András Lajos *Útkeresőben* című írása fejt ki, a szerző azt tudatja az olvasóban, hogy az új történelmi-társadalmi változásoknak köszönhetően az erdélyi magyarság útkeresőben van, és nem másutt, hanem a saját szülőföldjén, Erdélyben. Róth nyomatékosan mutat rá arra, hogy ez az útkeresés nem a mások rovására történik, hanem ellenkezőleg, a saját megmaradásunk útjának a keresését és megtalálását jelenti.

Kardalus János *Mit jelent a székelyek útkeresése?* című írása méltó folytatása Róth András Lajos programszerű eszmefuttatásának. Kardalus már a megmaradás útjaira talált székely útkeresését magyarázza és eljátszik az *útkereső* szó fogalomtágító lehetőségeivel, majd a továbblépés lehetőségeiként a meggondolt és szellemi útkeresést, a magunk keresését hangsúlyozza. Írásában Kardalus János derűlátóan világít arra a tényre, hogy „az események jövőbe mutatnak”, majd ekképp összegez: „A magunk keresésében fontos helyet kapott a honismeret. A székelység szimbólumainak a visszaállítása, az identitás fogalmának mind pontosabb körvonalazódása áldásosan hat a falusi és városi emberekre”. A nagy elődeinkre való szabad emlékezés lehetőségének a nyugtázása után jegyzi meg, hogy a szellemi újjászületéssel párhuzamosan az új gazdasági lehetőségek a székely

falú arcéjét is megváltoztatják majd és „a székely falu saját törvényei, rendtartása ismét életképes intézménnyé alakul.”

A *Szellemi légszomjából ocsúdva* című írás Cseke Péter 1990. május 27-én Homoródszentmártonban, a XII. Homoródminti Művelődési Hét megnyitóján elhangzott beszédéből nyújt ízelítőt, amely tanúbizonyság arra nézve, hogy az erdélyi értelmiség az „új világ” teremtette helyzetben szívén viseli az „útkeresés” további módzatait, lehetőségeit. Cseke Péter némi kételkedéssel, pesszimizmussal elemzi a '90-es évek elejét: „Sorsfordító időket élünk. Hunyorogva szoktatjuk szemünket a hirtelen kitágult láthatárhoz, lélegzetet is úgy veszünk, mintha attól tartanánk: holnap-holnapután esetleg megint nem jutunk elegendő levegőhöz. Ami nem csoda: olyan sokáig voltunk szellemi légszomjra ítélve, hogy teljesen elszoktunk a teremtő gondolatok szabad légáramlásától.”



A szerző a Homoród menti teremtő gondolatok hiányát emlegeti, amikor a múltba néz, de érthető és nyilvánvaló, hogy üzenete mindannyiunkhoz szól. „Itt állunk Európa harmadik újjászületésének hajnalán” — állapítja meg, de elbizonytalanodik és felteszi a kérdést: vajon a magunkfajta ember eléggé felkészült-e az új lehetőségre, vakbuzgósága messzenézés közben nem tereli el figyelmét a lába elé terülő utakon? Beszédrészletének befejező részében Cseke Péter segítségére siet a homoródszentmártoni hallgatónak és nem utolsó sorban az antológia olvasójának is: „Minél messzebbre látunk, és minél többet fogunk fel a minket körülvevő világból, annál inkább érezzük-tudjuk: hol a helyünk és mi a dolgunk ezen a tájon. Meglehet, hogy kinek-kinek messzire kell mennie ahhoz, hogy ezt felismerje.”

A megszívlelendő sorok időtállóak bizonyultak mindazok számára, akik hűek maradtak az ősi humuszhoz, de azok számára is, akik az új történelmi-

gazdasági helyzet teremtette világban végérvényesen új hazát kerestek maguknak vagy ha időlegesen is, csupán a jobb megélhetés lehetőségét aknázták ki és fordították hátat a szülőföldnek: „A szülőföld az, ahová behunyt szemmel, megeresz-tett gyepőlőszárral is eltalálhatsz. Égő fáklyával megrakott szekérderekekkel szeret-nék itthon lenni — minden időben”.

Jeles néprajztudósunk, Nagy Olga *Provincializmus-e? avagy A gyökerek vállalása* című esszéjében azt elemzi, hogy provincializmus-e az, ha szellemi életünk képviselői saját gyökereiket vállalják, hiszen „a vidék az egyetemességről való lemaradást jelenti”. Nagy Olga eszme-futtatása arra biztat, hogy vállalnunk kell önmagunkat, mert „régóta vita az irodalomban és tudományban, hogy önmagunk vállalása, vagy ahogy Sütő András olyan szépen kifejezte, a »sajátosság méltósága« előbbvaló-e, vagy inkább az, hogy megfelejtkezve arról a közegről, amelyben élünk, az egyetemességet vállaljuk fel. Valójában a kérdésfeltevés valahol sántít: ugyanis a kettő nem zárja ki egymást. Sőt! A világirodalom megannyi példája utal rá, hogy azok az írók, akik vállalták sajátosságukat, épp ezáltal voltak képesek egyetemes értéket létrehozni”.

Az antológiában az útkeresés stádiumában, majd a „választott” és a szerteágazó, de a további lépésekre ösztönző időszakban a korábbi témákat taglaló írásokat elismert tudósaink, íróink olyan tanulmányai követik, melyekben a szerzők az útkereső szándékok cselekvő gyakorlatba léptetésével igazolják követhető, példát mutató szándékukat. Számtalan történelmi tanulmány sorjázik a bevezető cikkek után. Egyed Ákos történész *Az agyagfalvi székely nemzeti gyűlés* című tanulmánya a székelyek történelmi jelentőségű, 1848. október 16-18-i agyagfalvi gyűlését eleveníti fel, megvilágítva az olvasónak az agyagfalvi összejövetel sorsdöntő szerepét és jelentőségét; Szócs István a sokat vitatott Csíki székely krónika keletkezését, eredetét és az értékes latin nyelvű „írás” létét megkérdőjelező „kutatók” álláspontjával száll szembe *Újból a Csíki Székely Krónikáról* című tanulmányában; *Tanúságtétel a Hatod-perben* címmel közöl tanulmányt az erdőbirtoklással kapcsolatos, 1836-os Hatod periratról Imreh István történész. A szerző, aki egyébként a „kilenc falu havasá”-nak nevezett Hatod melletti Sepsibükszádon ismerte meg a közbirtokosságot, tanulmányában ismerteti a tanúságtevők vallomásait a perrel kapcsolatosan, majd a megkérdőjelezettek által ismerteti a havast, a havas határait, birtokosait, akkori állapotát, és azt a tényt, hogy a Bardóc fiúszéki három falu hogyan pusztította Hatodot. Imreh István szerint az erdőbirtoklás sajátos székelyföldi probléma. Szerinte „a nép és a föld története egygő forrik. Azok, akik a Hatod táján éltek s erdőt oltalmaztak, méltók az emlékezetre és jogosultak arra, hogy érezzék: megszolgálták szülőföldjükhöz való jussukat”.

Bakay Kornél *Az államalapító Szent István király és a koronázási palást* című tanulmányában az Árpád-ház családtörténetét ismerteti, és kitér Szent István király utódaira, a továbbiakban pedig bemutatja „Szent István ruháját”, a „szent ruhadarabot”, a koronázási palástot és a koronázási ceremóniát.

A Moldvában, a Gyimesekben és a Hétfaluban élő csángó etnikum eredetét, múltját, sorsát és jelenlegi helyzetét tárgyalja Szócs János (*Mi, Bákó vármegyebeli*

magyarok”), Tankó Gyula (*A gyimesi csángók származástudata*) és Ferenczi Géza (*A hétfalusi csángókról*) egy-egy tanulmánya.

Kovács Sándor *Csíksomlyó, a Székelyföld Rómája* című írása közelképbe hozza a híres búcsújáró helyet, a „székelység mentsvárat”, Csíksomlyót, a kegytemplomot, a csodatevő Mária-szobrot és a búcsújárást, végül megemlékezik Kájoni Jánosról, a szárhegyi zárda volt főnökéről, aki egy személyben volt csíksomlyói gvardián, polihisztor-páter, a híres dalgyűjtemény, a Kájoni-kódex szerzője és a csíksomlyói nyomda alapítója.

Benkő András zenetörténész a marosvásárhelyi zenei élet jeles alakjára, a helyi zeneiskola igazgatójára, a kamaramuzsikusként és karmesterként is kiemelkedő zenepedagógusra, Metz Albertre emlékezik *Hálások és emlékezők meleg gondolata* című tanulmányában; Veress Dániel Zágon nagy szülöttjére emlékezik, „a gyermekkor valóságába és álmvilágába” örökké hazakíváncozó Mikes Kelemen alakját idézi fel *Zágoni Mikes Kelemen bonszeretete* című írásában. „Mikes honszeretete számos elemében példázatosan fedi azt, amit mi, itt, most (...) hazafiságnak nevezünk — állapítja meg. — Mikes abban is mai, hogy ez a kötődés nem szólam volt számára, hanem helytállás, felelősségvállalás, cselekvés, egyéni és közösségi döntések iránymutatója. Hazafisága életünk mai körülményei közt jelentéshordozó, példát mutató erkölcsi valóság. Mikes nem csak egy nagy író, de igaz patrióta is, a szó magvas és nemes értelmében: szívünk szívében kortársunk.”

Az erdővidéki Látóhegy alatt, Vargyas sorsáért és jövőjéért aggódik Balogh Edgár *Töprengés Vargyas sorsáról* című szociográfiai írásában. E sorok írója az antológia szerkesztőjeként e kötetben is fontosnak találta újraközlését. Akkor is úgy láttam, hogy maga a *falv* nemcsak egy ország éltető, legendás és mitikus lelke, nemcsak a terebélyesedő, babérokat learató városok megélhetésének életforrása, hanem — ha szimbolikusan is — értékes bölcsője, szülőhelye szellemi életünknek, alkotóinknak, azoknak, akik falvaikban székelykapukat csuktak be hátuk mögött azért, hogy a galambdúcos kapuk alól népük szolgálatára elindulhassanak a fényes városok felé. Jogosan aggódik tehát Balogh Edgár is, amikor felesége szülőfalujáról ír, arról a faluról, melyet saját bevallása szerint „választott székely szülőfalujá”-nak nevez. Éppen a felszabadult székely falu gondjainak lassan oldódó vagy megoldatlan problémái aggasztják. Úgy látja, hogy számtalan fiatal képtelen volt nyomon követni a fejlődés és az átalakulás lassú folyamatát és türelmetlenségében fogott batyut, hogy szerencsét próbáljon idegen tájak, országok városaiban. A továbbiakban a szerző megnevezi azokat a személyeket, akik tanácsaikkal Vargyas és a többi háromszéki falu művelődési vagy gazdasági megmozdulásait segítették elő. Balogh Edgár reménykedik: beismeri ugyan, hogy „egy nehéz szakasz elmúlt, de az új felemelkedéshez falvaink a belőlük kelt új értelmiség népszolgálatát várják”.

Az antológia másik fontos szociológiai témájú írása a Bálint László plébánosé (*A családnak vissza kell térnie Isten teremtő tetteinek eredetéhez*). Az új korban a családok egyetlenegy mentsvára csakis az lehet — állítja a szerző —, ha visszatérnek

---

---

a hithez és Istenhez. E szentlecke jellegű írást II. János Pál pápa *Familiaris Consortio* kezdetű apostoli buzdítása ihlette. A szerző így buzdítja a székelyföldi családokat: „Székely-magyar család legyél az, aminek lenned kell itt és most, ebben a történelmi helyzetben, mert csak így lehet jövőd, jövőnk.”

A Székely Útkereső Antológia hű akart maradni a lap tematikai meghatározottságához, tehát az irodalomhoz is, ezért az esszéket és tanulmányokat eredeti szépirodalmi alkotásokkal váltakoztatta: közölt prózát (Lőrincz György: *Egyedül?* — novellarészlet), lírát (Jancsik Pál: *Hová lettél szépség?, Milyen a költészet?, Felbók hasára, Születésem bava*; Beke Sándor: *Védtelen évek*; Mészely József: *Úgy indulj, Rozsdarózsza, Visszatérő álom, Sóbaj*; Zsigmond Győző: *Sebzett taposó éneke, x x x, Életedd és árnyded*; Tódor Domokos fiatalon elhunyt költő hátramaradt zsengei: *T. D. leírja, Záróra, Mintha vendég, Utazás közben, Béke, Finálé*) és irodalomkritikát (Ráduly János *Beke Sándor: Madártemető*; Nagy Irén *verseskönyve*; Lőrincz József: *Bekerített csend, feketeség*); Barabás István értékes sajtótörténeti írása (*Lapszemle — madártávlatból*) a Székely Útkeresőről szólva a '89-es változások utáni egész romániai magyar sajtó helyzetét vázolja fel.

Ludwig Josef Johann Wittgenstein, a huszadik század osztrák származású nagy filozófusának elgondolkodtató kijelentése — *Amiről nem lehet beszélni, arról hallgatni kell* — képezi Szőcs István *A hallgatás csapdái* című esszéjének alap gondolatát és azt fejtegeti, hogy „ha ugyanis arról beszél az ember, amiről nem lehet, akkor szükségszerűen motyogni kezd, vagy mellébeszél (...), s miközben elégedettség tölti el, hogy mégiscsak az igazságról beszélt, végül is nem mondott semmit. (...) Viszont, ha hallgatott volna az ember, amikor nem lehetett beszélni, ha a semmitmondást is abbahagyja, akkor úgy eltorlaszolja az utat egy olyan jövő elől, amikor már lehetne szólni”. A szerző cáfolja Wittgenstein „aranyigazságát” és példának hozza fel a nem hallgató és beszélő sajtót és a könyvkiadást. A könyvkiadásról szólva állapítja meg — a 19. század egyik legismertebb íróját, Mihail Szaltikov-Scsedrint idézve —, hogy „az irodalom egy percre sem szünetelhet, mert az a nemzet halálát jelentené”. „Tehát az irodalom akkor is beszél-beszélt, amikor nem mondhat(ott) semmit, arról is beszélt, amiről nem lehetett, de ezzel önmagánál is nehezebb helyzetbe hozta a kritikát.” A kritikáról, a kritikus szerepéről pedig tapasztalt műbírálóként állapítja meg, hogy: „olykor egy-egy mű azért torzul el, mert a beleszorult kor nem tud kifejeződni, a kerülgetés, a mondanivaló álcázása, bizonyos becsempészett *nem művészi* információk, álruhás jelképek, sejtelmeskedő virágnyelv rontják az írás művészi értékét. Ám a kritikus sem értekezhetett erről nyíltan. Vagy úgy tett, hogy nem veszi észre, mi az esztétikai torzulásnak az oka, s fájó szívvel, de önmagában véve jogosan elverte a szerzőn a port, vagy úgy kezelte tárgyát, mintha azokon a bizonyos kínos pontokon nem is bukkanna elő íróiatlanság, mesterkélttség, homály”. Volt eset, amikor éppen a mű érdekében, máskor pedig a szerző érdekében hallgatott a kritikus. Szőcs István éppen ezért arra szólítja fel az irodalomtörténetet és irodalombírálatot, hogy térjen vissza hiányos ítéleteire,

de azonnal megjegyzi, hogy „kritikák újraírásánál (...) nem volna mégis sürgősebb regények újraírása, vagy eredeti formában való újrakiadásuk? Legalábbis egyik-másiknak? Mert amiről hallgatni kellett, arról most beszélni kell.”

Róth András Lajos *A Korunk székelyföldi fogadtatásáról* című írásában az egykori székely anyaváros, Székelyudvarhely Korunk-hagyományait tárja elénk. Ismerteti a *Székely Közélet* akkori szerkesztőjének, Tompa Lászlónak *Korunk*at népszerűsítő tudósításait, melyek 1925 óta rendszeresen napvilágot láttak a székelyudvarhelyi lapban. Tompa László *Korunk*-párti magatartását Róth szerint valószínű, hogy Dienes László Tompához írt néhány levele is befolyásolta. A korabeli *Korunk*-ellenes vádakra, miszerint a folyóirat „kireked az erdélyi, romániai valóságból”, Tompa ezt válaszolja a *Székely Közélet*ben: „A Dienes László szerkesztésében megjelenő *Korunk* májusi száma folytatja azt az európaizáló munkát, melyet eddigi számaival megkezdett (...), egy igazán jól szerkesztett folyóiratnak a kor keresztmetszetének kell lennie, annál is inkább, mert a tudomány és az irodalom határai a valóság szempontjából mindinkább elmosódnak, az irodalom mindinkább akar valamit tudósítani abból, hogy mi történik a valóságban, illetve minek kellene történnie az emberi boldogulás szempontjából”.

Róth András Lajos pozitívnak ítéli a *Korunk* székelyudvarhelyi fogadtatását, s mi több, úgy látja, hogy a *Korunk* a korok és évtizedek terheit vállalva a mindenkori politikai lehetőségek ellenére megőrizte nevét és tartását. A szerző reménykedve fejt ki befejezésként, hogy „a megváltozott körülmények között ez a megújhodott, új szerkesztőbizottsággal tovább lépő folyóirat valóban azzá válhat, aminek annak idején szánták”.

Van-e külön székely, illetve magyar? — e két fogalom jelentését és eredetét vizsgálja Komoróczy György *Magyar és székely* című írásában. A szerző azért tartja fontosnak a tudomány álláspontját ismertetni olvasóival, mert rosszindulatú vélekedések szerint „a magyar és a székely két külön nyelv.” Komoróczy cáfolja ezt a hamis elméletet és megállapítja: „Székely vagy magyar egyre megy, mert egy az anyanyelv. Nincs külön székely nyelv”, majd Beke György idevágó szavait idézi: „ha a székely etnikumot emlegetjük, így helyes mondani és írni: székely-magyar.”

A Székely Útkereső Antológiát Ráduly János *Előadás elvtárs, Böződi és a poklok pokla, Sütő a kibédi színpadon, „Aki már folyton öregszik” és Költő legyen a talpán* című irodalmi anekdotái zárják.

Egy évtized távlatából a kötet szerkesztőjeként elmondhatom: büszke vagyok erre az antológiára, leginkább azért, mert a *Székely Útkereső* szellemi műhelyéből olyan Mű került az olvasó asztalára, amely segített megtartani magyarságunkat, ápolni a múltban feledésre ítélt hagyományainkat és örökségünkre vigyázva, örökségül átadni azokat a következő — útkereső — nemzedékeknek.



# A Székely Útkereső levelesládájából IV.

Közzéteszi: Beke Sándor

*1993. január 19. — 1994. december 20.*

**Csire Gabriella — Beke Sándornak**

Bukarest, 1993. január 19.

BEKE SÁNDOR  
Székelyudvarhely

Kedves Beke Sándor!

Megkaptam gyors és reménykeltő válaszát. Szponzor-ajánlatom, sajnos, nincs. Csak Önre támaszkodhatom egyedül. Ha közben mutatkozna valami biztató és reális támasz, természetesen, azonnal jelzem.

Köszönöm, hogy folyóiratában teret nyújt számomra is. A megadott terjedelemre való tekintettel A DUGASZOLT HANG c. karcolatomat küldöm (mellékelem).

Ha tudnám, milyen korosztály(ok)ra gondol, szívesen írnék a Székely Útkeresőnek mesét, karcolatot stb. Azt hiszem, sikerül előfizetnem lapjára.

Jó munkát s a jó célhoz jó aranyakat kíván,  
üdvözlettel:

Csire Gabriella

**Hála József — Beke Sándornak**

Budapest, 1993. február 13.

Beke Sándor  
Str. Croitorilor Nr. 10/6  
4150 Odorbeiu Secuiesc [=Székelyudvarhely]  
Jud. Harghita [=Hargita (megye)]  
Románia  
Kedves Sándor!

---

---